UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Vltio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Dic quæſo ſi quis ſolem tenebrarum authorem æſtimet, ſoline an ſibi detraxit? ſibi videlicet ipſi, cum furioſi & inſanientis opinionem ſequatur. Eodem profecto modo ſ qui prauos bonos eſſe putant & econtrario ſeipſos vituperant. *ibid.*

Plutarch. Palæſtritæ corpus humiliant, vt alios deiiciant: Ita quidam ſeipſos vituperant, vt videantur admirari familiares, *in mor.*

Vltio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

VLciſci vindicare eſt, & iniuriam non impunitam relinquere, *l. ſcientiam, §. Cura aliter. ad leg. Aquil.* Heb. *Nakam*, & *Nekamah* vindicta, vltio, vlciſcendi actus: à verbo *Nakam*, vindicauit, vltus eſt, ſtetit ad vlciſcendum: & in 4. coniugatione, *Hithnakkem*, vindicauit ſe, vltus eſt ſeipſum.

¶ LOCO BIBLICI.

Vlciſcitur Dauid iniuriam ſeruis factam, 2. *Sam.* 10. 17.

Vltio non quærenda, *Leuit.* 19. 18. *Luc.* 9. 54. vltionem capere, Dei eſt, *Deut.* 32. 33. *Rom.* 12. 19. *Heb.* 10. 14.

¶ SENTENTIAE HIST.

Vltionis quemadmodum acres, ita iuſti aculei ſunt, qui laceſſiti concitantur, acceptum dolorem penſare cupientes. *Val. Max. lib.* 9. *cap.* 10.

Quid forti ſuauius, quam vindictam manu ſumere? magnum munus à natura (corrupta) animum vltione ſatiare. *Iornand. de reb. Geticis.*

Vltionis deſiderio res proprias in tantum diſcrimen coniicere, minime prudentium eſt, neque dedecet caſus & occaſiones, quas reſpublica ſperare poteſt, ad vlciſcendum expectare: imo admodum turpe eſt indignatione vinci, & in rebus ad imperia ſpectantibus, ſumma infamia eſt, quum imprudentiam detrimentum comitatur. *Fr. Guicciard. hiſt. l.* 4.

¶ APOPHTHEGMATA.

Diogenes interrogatus à quodam, quo pacto maxime poſſet vlciſci inimicum? Si teipſum, inquit, probum & honeſtum virum præſtiteris. Hoc qui facit, & ſibi prodeſt maxime, & inimicum maxime diſcruciat. Nam ſi fundum conſpiciens bene cultum, diſcruciatur inimicus, quid fiet ſi teipſum viderit veris ornatum bonis? *Laert. libro* 6.

Idem ingreſſus aliquando iuuenum conuiuium, capite ſemitonſo, non ſolum non comiter exceptus eſt, ſed multis plagis onuſtus dimiſſus eſt. Quos ille hac ratione eſt vltus. Nomina iuuenum à quibus fuerat cæſus, albo inſcripſit, itaque obambulabat ſoluto pallio: plagarum notæ loquebantur, quid eſſet paſſus, & album prodebat authores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos expoſuit. *Laer. l.* 6.

Idem. Midias cum Diogeni colaphum dediſſet, Diogenes continuo dixit, Tria millia tibi in menſa ſunt poſita: per ludibrium illi gratulans, quod pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipſum eſſet rediturum, ſi lege ageret. At Diogenes poſtridie ſumpto pugilum loro, eoque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in menſa ſunt poſita. Aulus Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: moxque è crumena quam in hoc circumferebat, numerabat mulctam: At Diogenes declarauit, non omnes eſſe ea patientia, vt mulcta contenti ſint. *Laert.*

Tiberius Imperator. Diogenes Grammaticus ſabbathis Rhodi diſputare ſolitus, Tiberium ad ſe venientem, vt ipſum extra ordinē audiret, non admiſit, ſed per ſeruulum ſuum in ſeptimum diſtulit. Is quum Romam veniſſet, & pro Cæſaris foribus adſtaret, cupiens illum ſalutare, Tiberius iuſſit, vt poſt ſeptimum annum rediret. Nec alia pœna tantam Grammatici ſuperbiam vltus eſt. *Eraſmus lib.* 6.

Timon Athenienſis, quem μισάνθρωπον appellat Lucianus, quum erga cæteros eſſet inhumaniſſimis moribus, fugeretque conſuetudinem hominum, ſolum Alcibiadem adamabat, ex oſculabaturq;. Id admiranti cuidam, cauſamque roganti, reſpondit: Ideo ſibi charum eſſe adoleſcentem, quod perſpiceret illum aliquando magno malo fore Athenienſibus, à quibus multis contumeliis affectus eſſet. *Eraſ. l.* 5. *apoph. Fulgoſ. l.* 9. *c.* 12.

Alcibiades nuncianti, quod ipſe cum comitibus morte damnatus eſſet Athenis? At nos, inquit, demonſtrabimus illis Alcibiadem viuere, ſimulque ſeſe ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienſes. *Plut.*

Philoxenus quum audiſſet ſuos verſus à laterariis perperam recitari, lateres ipſorum communuit, dicens: Vos mea corrumpitis, ego viciſſim veſtra. *Eraſ. l.* 6. *apoph.*

Ageſilaus. Quum puer quidam Ageſilao rege vide[...] captum è cauo protraheret, muſque conuerſus momor[...] tis manum, atque effugiſſet: Ageſilaus indicauit his quia[...] xitq;: Poſteaquam minimum animalculum ſic vlciſcitur[...] bus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate: Ita dux for[...] vndecunque captata occaſione animum addere ſtudebat[...] dentiores fierent aduerſus hoſtem. Sed idem exemplum [...] valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirm[...] enim ſæpenumero, vt qui, ſicut ait Flaccus, fragili quær[...] dentem, infringat ſolido. *Plut. in Lacon. apoph.*

Demonides amiſſis furto crepidis, precatus eſt, vt eius qui[...] rat pedibus conuenirent. Viſus eſt bene precari, quum illi [...] precaretur malum videlicet pedes diſtortos, quales habebat [...] ni des. *Plut. in Lacon.*

Chilon fratri quærenti, quod Ephorus ipſe non crearetur, [...] le eſſet: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. *Diogenes* [...] *eius Vita.*

Thales rogatus quo modo quis facillime ferret inforun[...] Si quis videat hoſtes maioribus malis obnoxios. Quidam [...] contemplatione felicitatis alienæ, ſuam calamitatem exa[...] *Laert. l. c.*

Pittacus. Habens poteſtatem puniendi quempiam qui [...] melioſus in ipſum extiterat, dimiſit, inquiens: Venia vltione [...] eſt. Illa namque mitis eſt ingenii, hæc autem ferini, *Stob. ſer.* [...] *in Meliſſ. par.* 1 *ſer.* 27. *Max. ſer.* 7.

Bion familiares ſuos admonebat, vt hoc argumento pu[...] profeciſſe in philoſophia, ſi iurgantes & conuiciantes perind[...] rent, ac ſi recitarent verſus illos Homericos.

> Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
> Οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν.
> *Quando vir haud nequam, nec ſtultus amice videri[s]*
> *Per multum ſalue atq; vale, Dij proſpera donent.*

Laert. lib. 4.

Xenocrates à Bione dictis laceſſitus. Non ſum, inquit, tibi [...] ſurus. Neque enim Tragœdia, cum à Comœdia taxatur, [...] eam reſponſo. *Laert. l.* 4.

Democritus dicere ſolebat, Prudentis eſſe futuram iniuria[m] cauere, Indolentiæ vero, quod factum eſt, non vlciſci. *Stob. ſ[er.]* *Prudentia.*

Heraclitus dicebat, iniuriam magis extinguendam quam [...] dium: Ex leuiſſimis offenſis, ſi negligantur, naſcuntur atro[...] gœdiæ. Sed ad reſtinguendum incendium, accurrunt om[...] ſcenti vero ſimultati citius addunt irritamenta. *Laer. l.* 6.

Socrates frequenter dicere ſolitus eſt. Peius eſſe iniuria[m] re, quam ferre, ſenſit eum non ſemper malum eſſe qui i[...] afficitur: ſed potius hunc qui bonis iniuriam infert. *Br[...]* *libro* 3.

Idem. Quum in via quidam illi per laſciuiam calcem im[...] admirantibus quod id pateretur? Quid facerem, inquit? Illis [...] tibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, ſi qui[...] me calce percuſſiſſet, diceretis mihi, Voca illũ in ius: Nihil [...] intereſſe inter aſinum & hominem brutum, nullaque virtu[...] ditum: ac vehementer abſurdum videri, non pati ab homine, [...] ab animante bruto paſſurus ſis. *Laert. l.* 2.

Idem. Cum non iraſceretur illi à quo conuitiis multis a[...] eſſet, obiurgatus cur taceret? Mihi, inquit, ſuis dictis no[...] quandoquidem talis non ſum, qualem ipſe me eſſe dicit. *Era[ſ.]* *apoph.*

Idem. Cum Xantippe, in publico pallium marito detrax[...] familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlciſceret[ur] ehre, inquit, nimirum vt nobis colluctantibus acclametis, [...] crates: Eia Xanthippe: Nam huiuſmodi vocibus ſpectatores a[...] duos inter ſe commiſſos. Maluit autem vir ſapiens tolerantiæ [...] plum de ſe præbere, quam ridiculum exhibere ſpectaculu[m] cum vxore certantis. *Laert. l.* 2. *c.* 1.

Idem. Quum Xanthippen diu rixantem tuliſſet in ædibus [...] dem feſſus conſediſſet ante fores, illa magis irritata quiete [...] feneſtra perfudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & [...] crates arridebat dicens. Facile diuinabam poſt tantum toni[...] quuturam eſſe pluuiam. *Laert. l.* 2.

Idem. Sunt qui putent Socratem ſimul aluiſſe domi duas [...] Myrrho & Xanthippen, Proinde demiranti cuidam, in que[...] dem vſum aleret duas mulieres, præſertim rixoſas, nec eas [...] geret? Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam: qua in p[...] vtendum eſt: harum moribus exercitatus commodior ero a[...] rum conſuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Al[...] dem.

Idem. Alcibiadi demiranti, quod Xanthippen ſupra modum [...] ſam domi perpeteretur: Ego, inquit, iam pridem his ſic aſſue[...] non magis offendar, quam ſi rotæ, quæ aquam educit è puteo, [...] dorem audiam. Nam is ſtridor moleſtiſſimus eſt inſuetis: cu[...] qui quotidie audit, adeo moleſte non fert, vt ſe audire neſciat. *La[ert.]* *libro* 2.

Idem. E palæſtra redeuntem Euthydemum caſu factus ob[...] duxit ad cœnam. Illis autem inter ſe multa commenta[...]

...e irata ſurrexit, multaque in maritum dixit conuitia: qui- ...lle nihil commoueretur, tandem & menſam ſubuertit. ...autem Euthydemus valde perturbatus, ſurgensque abire ... Quid habes? inquit Socrates, nonne nuper hoc idem ac- ...tuæ, vt Gallina ſubuolans euerterit quæ erant in menſa: ...en ob id non indignabar. *Laert. lib. 2.*

...*colapho* percuſſus à quodam in via, nihil aliud reſpondit ...od homines neſcirent, quando prodire debent cum galea. ...*quidam Laertius adſcribit Diogeni l. 6. ſed Bruſon. l. 5. c. 1. ...emadmodum & alij.*

..., Quum in Ariſtophanis comœdia acerbis conuitiis pro- ...tur, & aſtantium quidam diceret, Cur hæc non moleſtè fer- ...on ægre, inquit, in theatro fero cum his perſonis omnia lice- ...*Laert. lib. 2. c. 1.*

...quodam ei maledicente, Perge, inquit, maledicere, qui be- ...uam didiceris *Stob. ſerm. 12.*

...genes, pinguem ſaliuam à quodam in facie quum accepiſſet, ...ait: Affirmabo, falli omneis, qui negarint te os habere. ...illam contumeliam non modo æquo animo tulit Cynicus, ...etiam irriſit. *Bruſ. lib. 5. cap. 1.*

...em, Cuidam dicenti, Multi te derident, ô Diogenes: Et illos, in- ...taſſis aſini. Altero ſubijciente, ſed illi non curant aſinos. Ni- ...agis, inquit, ego ipſos. Aſinis irriſionem tribuit, quod ſubinde ...dentibus irriſionis ſpeciem præbeant. Quin & deridentes ...piam, mota ab aure manu imitantur aſininas auriculas. Vide- ...ſtur & aſinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen ...tur. *Laert. lib. 6.*

...em, Conuitiis laceſſitus à quodam de crimine proditionis infa- ... Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum: quando tu non ho- ...ſed amicos lædere ſoles. *Eraſ. lib. 8. apoph.*

...em, Platoni ipſum ob vitæ ſordes canem appellanti: Sane, in- ...nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes ſi ...ndantur, ad veteres dominos recurrere. Non offenſus eſt conui- ...ſed commode interpretatus eſt. Quum Æginam nauigaret, in- ...ptus eſt à piratis: atque in Cretam productus, ibique venditus. *...Laert. l. 6.*

...em, Cum de ferenda iniuria diſputaſſet, adoleſcens proteruus ...periculum faciens, an re præſtaret ea quæ docebat: inſpuit il- ...faciem. Tulit hoc leniter: Non quidem, inquit, iraſcor, ſed du- ...tamen an propter id iraſci oporteat. *Laer. l. 6.*

...em, Ei à quo trabe fuerat percuſſus, dicenti, Caue: Num, inquit, ...me ferire vis? *Bruſ. lib. 3.*

Idem, Cuidam ipſi dicenti, plurimi te derident: At ego, inquit, ...n derideor. Id autem videtur ἀδύνατον, vt aliquis te percutiat, tu ...non percutiaris: ſed Diogenes negauit ſe derideri, ſiue quod ...n eſſet ridiculus, ſiue quod exiſtimaret hominum irriſionem ni- ...ad ſe pertinere. *Laert. lib. 6.*

Cleanthes appellatus aſinus agnouit conuicium, dicens ſe ſolum ...eſſe parem ferendæ Zenonis ſarcinæ: Siue quod Zenoni non mul- ...m eſſet ſupellectilis, ſiue quod vnius illius auſteritate nihil offen- ...tur. *Laert. l. 6.*

Antiſthenes, Qui nos maledictis inceſſerent, eos magis toleran- ...dos dicebat Antiſthenes, quam qui nos lapidibus impeterent. Verba ...enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide vero num forte hic ſit ...ſus: tolerantiores eſſe, qui conuitia patienter ferrent, quam ſi ...is lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauius ...faciant quam lapides. Quod ſi indecorum eſſet graui viro lapidi- ...bus repetere à quo petitus fuerat, æque indecorum ſit in conuician- ...tem regerere conuicia. *Laert. l. 6.*

Idem, Quum accepiſſet, Platonem de ipſo male loqui, nihil com- ...motus: Regium eſt, inquit, quum feceris bene, audire male. Quan- ...quam hoc idem aliis aſcribitur. Excelſi animi eſt ingratitudine ho- ...minum non deterreri à ſtudio bene merendi de omnibus. *Ibi- dem.*

Solon deſpuentem quendam ferebat. Quum autem alter quidam ...eum propterea accuſaret: Atqui, inquit, piſcatores vt gobium vnum ...capiant, patiuntur ſe aqua marina conſpergi: ego idem ferre non ...ſuſtineam, vt hominem capiam? *Maximus ſermone quadrageſimo ſecundo.* Idem dictum eſt ab Ariſtippo, quem Dioyſius tyrannus ...conſpuerat. *Laert. lib 2.*

Idem, Quum à quodam conuitiis inceſſeretur, tacitus abiit, verum ...quum maledicus ſequeretur abeuntem dicens, Cur aufugis? Ideo, ...ait, tibi ſiquidem poteſtas eſt loquendi ea quæ vis, mihi verò data eſt ...poteſtas ea non audiendi, quæ audire nolo. *Laert. lib. 2.*

Anacharſis, ab adoleſcente in conuiuio pulſatus: Adoleſcens, in- ...quit, ſi nunc vinum non fers, aquam feres cum ſenueris. Moderatio- ...nis erat, & patientiæ, quod adoleſcentis proteruiam vino imputa- ...uit. *Laert. l. 1. c. 9.*

Dion Alexandrinus, multis conuiciis ac probris à quopiam la- ...ceſſitus, non reſpondit. Cæterum, vbi intra ædium ſuarum veſtibu- ...lum veniſſet (nam eo vſque conuiciator fuerat inſectatus) nihil ſe ...turbatum oſtendens, hoc tantum dixit: Ne gry quidem maledictis ...tuis reſpondeo. *Stob. ſerm. 19.*

Demoſthenes à quodam conuiciis laceſſitus: Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis deſcendere, in quo qui vincitur, ipſo victo- re melior eſt. *Stob. ſerm. 19.*

Ariſtides, quum iret exulatum, ſublatis in cœlum manibus deos comprecatus eſt, ſic proſperarent res Athenienſium, vt illis Ariſtides nunquam veniret in mentem. In rebus enim afflictis ſolet populus ad egregios viros confugere, id quod euenit. Siquidem tertio poſt anno, quum Xerxes Atticam adoriri ſtatuiſſet, Ariſtides ab exilio re- uocatus eſt. *Plut. in eius vita.*

Phocion. Quum apud Athenienſes verbum faceret pro concione, reprehendens in ipſis ingratitudinem, ſubita voce dixiſſe fertur. Malle ſe damnum ab aliis accipere, quam damnum etiam pro me- ritis inferre. *Ælian. lib. 2. de var. hiſt.*

Idem, Iniuria vxori ſuæ facta, tantum ab authoris accuſatione ab- fuit, vt cum ille ſponte metu perculſus Phocionem accederet, & ve- niam poſtularet, inquiens, ignoraſſe quod eius vxor fuiſſet, in quam iniurioſus fuerat, hoc ſermone ſit vſus: Mea quidem vxor nihil abs te affectata eſt, ſed fortaſſis alia quæpiam: proinde non eſt, cur ex- cuſationem apud me dicas. *Muſon. apud Stob. ſerm. 17. Idem de Pi- ſiſtrato refert Plut.*

Idem, Phocioni cum poculum cicuta temperatum porrigeretur, percontatus eſt quiſpiam, ſi quid illio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi fili præcipio, atque etiam obſecro, ne quid ob huius rei memoriam Athenienſibus male velis. Cæteris morientibus præ- cipuum ſolatium eſſe ſolet ſpes vindictæ: huic illud curæ fuit, ne fi- lius patris iniuſtam necem vlciſceretur. *Plut. in apoph. Ælian. lib. 12. de var. hiſt.*

Idem, Poſt Antipatri obitum, quum Athenienſium Reſpubl. ad gubernationem popularem rediiſſet. Phocion in concione capitis damnatus eſt. Atque huius quidem amici cæteri, qui ſimul cum illo damnati fuerant, flentes ducebantur: Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quiſpiam factus obuius, poſt conuicia in faciem ex- ſpuit. Tum Phocion ad magiſtratum reſpiciens: Non hunc, inquit, compeſcet aliquis indecore ſe gerentem? De tam atroci contume- lia queſtus non eſt, nec flagitauit vindictam aduerſus eum qui præ- ter leges ſæuiret in hominem damnatum; tantum cohiberi iuſſit exemplum bonis moribus aduerſum, & immane facinus non aliud quam indecentes mores appellauit. *Plutarchus in apophthegma- bus.*

Idem, Phocionem, quum pro concione dicentem quidam petu- lantiſſime maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum de- bacchans, omiſit quod cœperat, locumque dedit maledico. Poſt- quam ille vix dicendi feciſſet finem, Phocion reuerſus in ſuggeſtum placido vultu, perinde quaſi nihil eſſet dictum, cœptam orationem perſequutus eſt. De pedeſtribus, inquit, copiis audiſtis: ſupereſt vt de velitibus ac leuis armaturæ milite dicam. *Plut.*

Timotheus dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli, pinxerant ciuitates vltro ſe reti implicare, ipſo dormiente. Hac contumelia nihil offenſus Timotheus, ciuiliter reſpondit: Si tan- tas vrbes capio dormiens, quid faciam vigilans? *Plutarchus in a- poph.*

Telecrus ad fratrem ciues criminantem, quod aſperius ſecum quam cum illo ſe gererent: Tu, inquit, iniurias pati neſcis. *ibi- dem.*

Ageſilaus, audiens quoſdam clam ſibi infenſos eſſe, non tantum de vltione cogitauit: ſed in militum duces elegit. & magiſtratus ac- cuſatos defendit, hac arte ex hoſtibus ſibi amiciſſimos reddidit. Qua prudentia quid vtilius, qua mederi maleuolis maluit quam vlciſci? *Plut. in Lacon. apoph.*

Idem. Ad Lariſſæos, qui non iuuerant res hoſtium, Xenoclem & Scythen legatos miſit, vt amicitiam inirent. Verum hos quum La- riſſæi contumelioſe tractaſſent, alii hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Ageſilaum, vt hoc factum contra ius gentium ad- miſſum, admoto exercitu vlciſceretur. At ille negabat ſe vel vniuer- ſam Theſſaliam hac conditione velle capere, vt ex his quos miſerat alterius faceret iacturam: amiſſurus vtrumque ſi illos bello laceſſiſ- ſet. *ibid.*

Agis vltimus cum captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis ſupplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Deſine meas vices flere. Morior enim præ- ter ius & æquum, ſumque multo melior his qui me occidunt. *Ibi- dem.*

Lyſander, Quum multis contumeliis à quodam aſsidue afficere- tur: Dic, inquit, ô amicule! dic, dic, nihil omittas, ſi qua tuum ani- mum malis quibus videris plenus, vales exonerare. Ingentis animi argumentum, ne ira quidem dignum arbitrari maledicum, quum in promptu eſſet vltio. *Plutarchus in Laconicis apophthegmati- bus.*

Lycurgus, Poſt reformatam Rempublicam cum à populo fere dilapidatus eſſet, in ea ſeditione Alcander pertinacius inſequens fuſte reſpicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculum. Verum hunc

Alcandrum cum noxæ deditum publico decreto accepiſſet punientium, nec vllo affecit incommodo, nec incuſauit: ſed cum illum ſui inſtituti ſocium haberet, effecit, vt & ipſum Lycurgum, & vitæ rationem quam cum eo egerat, prædicaret: nec victum modo, ſed vniuerſam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porro mali quod acciderat monumentum locauit dicatum in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco deæq; cognomentum addidit, vt Optiletis diceretur: nam Dores Lacedæmonem incolentes, oculos optilos vocant, ab ὀπτίλω quod Græcis ſonat video. Inſignis tolerantiæ exemplum, quæ ex hoſte capitali reddidit amicum ac propugnatorem: quem etiamſi necaſſet, vt ipſi licuit: nihilo tamen minus ipſe fuiſſet luſcus, & vno legum ſuarum defenſore minus habuiſſet. *Plut. in Lac. Stob. ſerm. 17.*

Anonymus. Duo pueri inter ſe pugnabant, quorum vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autem ſodales, cum ſaucius ille moriturus eſſet, polliciti ſunt illi vindictam, ſicque vulneris authorem interfecturos. At ille; Nequaquam, inquit, per Deos. Non enim æquum eſt; quandoquidem & ipſe hoc facturus eram, ſi anteuertiſſem, ſique ſtrenuus fuiſſem. Indolem vere Laconicam, qui victus ac moriens, iuſto tamen victori fauebat: quod virtute non dolo ſuperaſſet aduerſarium. Quid talibus ingeniis felicius ſi à teneris ad veram virtutem fuiſſent inſtituti, potius quam militarem duritiem? *Plut. in Lacon.*

Alius quidam Laconi dixit, Mentiris: ille contra, Nimirum, inquit, liberi ſimus, alii vero niſi vera dixerint, vapulant. Nihil commotus eſt Lacedæmonius, ſed atrox conuicium eluſit ioco, obiter taxans maledicum, quod ipſe non eſſet Lacedæmonius, atque ob id nec liber. Porro ſerui ſi quid fallant mendacio, locis emendantur. *ibid.*

Lacones cum Deos comprecantur, hoc veris addunt, vt poſſint iniuriam pati: quod neminem iudicarent ad gerendum imperium, aut alioqui ad magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. *Plut. in Lacon. apoph.*

Archelaus, quum à quodam aqua conſperſus eſſet, amicis illum aduerſum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, non me conſperſit, ſed eum quem eſſe putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo, facile decet iis ignoſcere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. *Plut. in apoph.*

Demonax, Quum athletam reprehendiſſet, quod victor in Olympiis cultu molli vteretur, lapidem illi iracundus incuſſit in caput, ita vt ſanguis ex vulnere proflueret. Id factum indigne ferentes qui aderant, hortati ſunt, vt adiret proconſulem, ſed ad medicum potius. Prius eſſe debet homini, vt malo accepto medeatur, quam regerat in alterum. *Eraſ. Roter. l. 8. in apoph.*

Pauſanias, Quum Athenienſium exules hortarentur Pauſaniam, vt aduerſus Athenienſes moueret exercitum, dicerentque, quod quum in Olympiis præconis voce pronunciaretur victor, ſoli Athenienſes ipſum exſibilaſſent. Cum hoc, inquit, fecerint, in bene meritum, quid facturos creditis, ſi illis male fecero? Inſigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoueri contumelia, at idem ingenii mire ſolertis argumentum, quod offerebatur, velut inſtigaturum Pauſaniæ animum ad ſuſcipiendum bellum, id in partem diuerſam retorquere. *Plutarch. in Laconicis. Idem ſupra tit. de Malitia, attribuitur Philippo Regi Macedo.*

Agathocles, Obſidens vrbem quandam nonnullis è muro conuicia in ipſum iaculantibus, dicentibusque, Figule, vnde militibus tuis perſolues ſtipendium? Ille placidus adridens reſpondit, Quum hanc cepero. At cum vrbe vi potitus eſſet, venderetque captiuos dixit: Si me denuo conuiciis affeceritis, apud heros veſtros querar de vobis. Ciuiliter illis exprobrans & intempeſtiuam maledicentiam, & ſeruitutem maledicentiæ præmium. *Plut. in apoph.*

Epaminondas, Ciuium ſuorum iniurias patientiſſime ferebat, dicens eſſe nefas iraſci patriæ: quemadmodum parentum iniurias vlciſci pietas vetat. *Eraſ. lib. 5. apoph.*

Alexander, Cum accepiſſet eſſe quendam qui conuiciis ipſum impeteret: Regium eſt, inquit, quum facias bene, audire male. Nihil hoc dicto generoſius, quanquam idem & aliis aſcribitur. *Plutarchus.*

Antigonus, Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud, poſtquam incognitus eos è lutoſa via extricaſſet, quam: Nunc conuiciis aſpergite Antigonum, cuius vitio nunc laboratis: & benedicite eidem, qui ex his vos ærumnis liberauit. *Eraſmus libr. 4. apoph.*

Idem, Cum in exiguo quodam caſtello Græci obſiderentur, & loci fiducia contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc ſtaturam humilem, nunc colliſum naſum deridentes, Gaudeo, inquit, & boni quippiam ſpero, quandoquidem & Silenum habeo in caſtris. Quaſi diceret, ſenſuros eos eſſe ſuo tempore virum quem nunc derident. *Eraſm. libr. 4. apophth. Vide prouerb. Silenus Alcibiadis.*

M. Cato à quodam in balneo percuſſus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percuſſum eſſe. Senſit eam iniuriam æquo animo ferendam eſſe, cuius dolorem non diu ſentias. *Plut.*

Idem, Quum Catoni cauſam in foro agenti, Lentulus attracta pingui ſaliua in mediam frontem quantū poterat expuiſſet [...] ſit Cato facilem, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, [...] qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet [...] quum eo facto maxime declaraſſet Lentulus, tamen Cato [...] profitetur illi eſſe os, non quo erubeſceret, ſed quod ore [...] purulentiam eiacularetur. *Eraſm. l. 5. apoph. Idem ſupra Dep[...] tum eſt à Bruſonio.*

Tiberius Cæſar, in ſenatu dictis quorundam hominum [...] honeſtis aſperſus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantum, [in]quit, habemus otii, vt implicare nos pluribus negotiis debeam[us] [...] hanc feneſtram aperueritis, nihil aliud agi ſinetis. *Eraſmus [...] apoph.*

Idem, Quemadmodum iocis, conuiciis, famoſis carmin[ibus] [...] rumoribus frequenter impeteretur, amicis ad vltionem h[orta]ntibus reſpondit: In ciuitate libera, linguam mentemque liberam debere. *ibid.*

Theodoſius ab amicis interrogatus, cur neminem eorum [...] bus afficeretur iniuria, capitis ſupplicio damnaret? Vtinam [...] mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc d[...] potentiſſimus princeps ad priuatas iniurias hominem debere fa[...] cilem ad ignoſcendum. *Eraſmus libr. 8. apophthegm. ex [...] cleſ.*

In Fridericum Cæſarem tertium, cum nonnulli dicta p[...] iactaſſent, referentibus aulicis: An neſciris, inquit Fridericus, [...] pes quaſi ſignum ad ſagittam expoſitos eſſe? Turres quidem [...] ra præaltas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiſcum [a]gitur, ſi verbis tantum impetimur. Innuens eum qui conuitia [...] dicta, quibus nihil leuius, formidat, vix toleraturum po[...] impetum. *Æneas Syluius libr. 1. Commentarior. de rebus g[eſtis Al]phonſi.*

Alphonſus nonnullos de ſe bene meritos, ſed ipſum prob[...] ſolitos lacerare, cum audiſſet: Regium eſſe, inquit, non ſolum [...] facere, ſed mala etiam patientes audire. Legerat nimirum [pru]dentiſſimus, Lacones Deos comprecatos, vt poſſent iniuriam [...] quod neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium [...] quauis iniuria commoueretur. *Panormitanus libro 1. de re[bus ge]ſtis Alphonſi.*

Idem audiens à ſuis, quantum maledictis proſcinderetur, [a]micis ſuis reſpondit: in huiuſmodi iniuriis non quid dicatur [...] quo dicatur, in primis animaduertendum. *Idem libr. 3. de re[bus ge]ſtis Alphonſi.*

Idem intellexit ſe multis maledictis à quondam apud exte[...] ductum eſſe, qui tamen mox acceſſit imploraturus eius au[...] Nec tamen indecore ſe geſſit: imo parum hoc referre dixit: [...] benefactorum potius, quum vane dictorum memorem eſſe. [...] *lib. 1. de reb. geſtis Alphonſi.*

Ludouicus XII. Galliæ rex, Lugduni, viuente Carolo VIII [...] ge, deprehenſus à quibuſdam aulicis, multis verborum con[...] vexatus eſt: Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum re[...] nem turbati aufugerunt: ſed ille abſentes ſua ſponte reuocat[...] ſtinæque reſtituit dignitati, dicens, Priuati perſonam exui: Re[...] ſtitutus hæc maledicta non curo, neque vlciſci decreui. *[...] Franc.*

Alexander, cum in Hammonis templum veniſſet, interrog[aſſet] ſacerdotem ſenem, à quo filius appellatus erat, num quis eorum [...] pereſſet qui patrem Philippum interfeciſſent? Oſtendit hoc [...] rex potentiſſimus, inſitam & fixam animo ſuo vltionem, qu[am ge]rabat erga eos qui Philippum patrem offendiſſent. *Plutar. in Alex.*

M. Brutus, Rebus in ſummam deſperationem adductis, qu[um] [...] ducibus atque amicis paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis [in cæ]lum ſtellis plenum, dixit hunc verſiculum Græcum è tragœdia [quadam] piam:

> Ζεῦ, μὴ λάθοι σε τῶνδ᾽ ὃς αἴτιος κακῶν.
> *Nec te latuerit, ô ſupreme Iupiter!*
> *Horum malorum quiſquis autor extitit.*

Veluti imprecans Cæſari vindictam à diis. *Eraſ. lib. 4. apoph.*

C. Figulus in petitione conſulatus repulſam paſſus eſt. Id [...] uius tulit, quod patrem haberet bis conſulem. Ad hunc cum p[oſt] die comitiorum complures veniſſent conſulendi gratia (nam [erat] iuris ciuilis peritiſſimus) omnes dimiſit, ita præfatus: Omnes [con]ſulere ſcitis, conſulem verò neſcitis. *Eraſmus libro 6. apoph.*

Seuerianus, Hadrianus Imperator Seuerianum, & Fuſcum [...] nepotem, eo quod moleſte ferre viderentur, Commodum Lu[cium] imperii ſucceſſorem deſignatum, iuſſit occidi: quorum ille no[na]genarius erat, hic annos natus decem & octo, Senex autem cum [eſ]ſet iugulandus, popoſcit ignem, incenſoque thure dixit: Vos d[ii te]ſtor, me nihil ſceleris commiſiſſe: nec aliud imprecor Hadriano, [...] vt quum volet mori, non poſſit. Idque euenit adeo vt barbarus [...] ductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit. *Sueton. Vita Hadria.*

Theodoſius, Aliquando ex familiaribus cuidam dicenti, [...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…ab eo morte mulctatorum eſſe qui iniurii ei fuiſ-… Vtinam etiam eos in vitam reuocare poſſem, qui …tui ſunt. *Nicephor. Calliſt. libr. 14. capit. 3. Eccleſia.*

…*gyptius*, monachus, vir omnium ſanctiſſimus olim …tatus, cur humanarum iniuriarum memoria homi-… moleſta eſſet, diabolicarum autem contumeliarum re-…tem? Propterea inquit, quod prior illa affectio præ-… poſterior autem ſecundum iræ naturam eſſet. *Nicepho.* …*43. Eccl. hiſt. Ex Euagrio.*

¶ Similitvdines.

… Sicut malefactorum plurimos carcerem diutiſſime …mittit iudex, adeo vt plerumque vitam illic finiant, & …alis aliquos punire vult, vnum ex illis, aut duos eminen-… fatuens, circumſtantibus omnibus ita demum ad mor-… præcipit, atque ad terrorem cæterorum, ſic vtendum ſibi …cenſet: Ita Deus cum nos emendare vult, non omnes vna …re neceſſarium exiſtimat, ſed aliquos rapiens ex iis, quos …corrigendos nouit, potentiam atque iram oſtendit ſuam, … hac vtilitate moliens: quippe malos ad execranda, ſi …ma hortatur, & bonos cautiores efficit. *Libro 1. de proui.*

…*placari* non poteſt, niſi vlciſcatur eum qui prouocauit, ſimi-… qui placari nolunt, niſi mater pauimentum pulſet, aut …matam obiurget. *Hom. 30. tom. 4.*

…*ignem* geſtans, ſeque ipſum comburens vt alicui noceat, … iram, & quærit vindictæ tempus. Ipſe multo tempore … vt alterum modicum torqueat: imo forte nunquam da-…caſio. *Hom 30. tom 4.*

… excuſans ſuper irato dictis vel factis dicit, Ego illa non di-… ſunt verba: Idem eſt, ac ſi diceret, Manus ſunt, non vul-…

…*ſulti agunt* canes, ſaxa mordere conantes, quando iacientes … non poſſunt: Ita & illi qui homini irato conuiciantur, aut …cuntur. Ipſi enim ſunt ira, vel diabolo potius, inſtigati, & …

…*lacti.* Proinde ac medicus, ſimul ac inflammantem & ſa-… partem, latentem tamen obſeruauerit, iudicat neceſſa-… ſectionem: hoc ipſum Scriptura nominat indignationem, … iudicium inſequitur, ſectio, cruciatum parans in eo qui … atque iſtud ira Dei dicitur. *in cap 4. Ionæ.*

… Vt in cœno aromata non inueniuntur: Ira neq; carita-… olentia in anima iniuriarum memori. *Ad Paulinum pres-*…

… Cibo iuxta naturam vtitur is, qui eſurit: At vindicta debet … nec ſitit eam, nec eſurit. *in mor.*

…*pater* videns puerum volentem incipere quippiam, ipſe arre-… id facit: Ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter caſtigat. …

…*lonis.* Mater modo lactat filium, nutrit, fouet, modo flagel-… increpat: magis tamen procedit de pietate materni pectoris … nutriri, quam flagellare: hoc naturali pietate facit, illud à fi-…uocata: Ita & filius Dei naturaliter bonus nobis exhibet pie-… prouocatus noſtris peccatis facit vltionem. *De natiuitate* …

…*antij.* Si quis habeat rem, domum, familiam, ſeruique eius …nentes patientiam, domini omnia inuaſerint, ipſi bonis eius …, ipſos familia eius honoret, dominus autem contemnatur …nibus, derideatur, relinquatur: vtrumque ſapiens eſſe poſſit, …tumelias non vindicet, ſuisque rebus eos perfrui patiatur, in … habeat poteſtatem? Quæ tanta in quoquam poteſt potentia …: ſi tamen patientia nominanda eſt, & non ſtupor quidam …bilis? Sed facile eſt ferre contemptum. Quid ſi fiant illa, quæ …one dicuntur? Etenim quæro ſi quis paterfamilias liberis … ſeruo interfectis, vxore occiſa, incenſa domo, ſupplicium de … nanquam acerrimum ſumpſerit, vtrum is clemens ac miſeri-… inhumanus & crudeliſſimus eſſe videatur? Quod ſi eiuſmo-…noribus ignoſcere crudelitatis eſt potius quam pietatis non … virtutis in Deo, ad ea quæ iniuſte fiunt, non commoueri. Nam … tanquam Dei domus eſt, & homines tantum ſerui: quibus … nomen eius, qualis aut quanta patientia eſt, vt honori-… cedat, praua, & iniqua fieri videat, & non indignetur? quod … & naturale eſt ei, cui peccata non placent. *De ira Dei,* …

…*nos* poteſtati noſtræ ſubiectos coercere debemus: Ita etiam … vniuerſorum Deus coercere debet, quod vt faciat, iraſcatur … eſt: quia naturale eſt bono, ad alterius peccatum moueri & … *Lib. de ira, c. 2.*

…*neca.* Quemadmodum reus paribus ſententiis abſoluitur: Sic … vbi paria maleficiis merita ſunt, magis meminit benefacto-… quam iniuriarum *Apud Eraſ.*

… Aſpis peſtilentiſſimum malum nō vagatur, niſi cum com-… interfectorem pertinaciſſime perſequitur. Ita tyranni filiū, aut alium tyrannidis ſucceſſorem adiungunt, ne deſit vltor ſi quid acciderit. *Lib. 8 c. 23.*

Roterodami. Quædam remedia triſtiora ſunt ipſo morbo, vt ſatius ſit oppetere mortem, quam his aucupari ſalutem: veluti ſugere ſanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque ſatius ferre iniuriam, quam maiore incommodo vlciſci: ferre pacem, etiamſi parum commodam aut æquam, quam bellum cum immenſis malis ſuſcipere. *in Simil.*

Thriuert. Boni filii non ſolent iniuriam inuicem reponere: ſed patri deponere: Ita Chriſtiani illarum malum non debent referre, ſed cœleſti patri vindictam credere. *in apoph. 121.*

¶ Adagia.

Canis vindictam, κυνὸς δίκην.

In eos, qui præter expectationem pœnas dant ijs, quos aliquando læſerunt.

Ornatus ex tuis virtutibus.

Terentius in Adelphis ironice loquitur: Si regnū poſſiderem ornatus eſſes ex tuis virtutibus. Id eſt. haberes præmia tuis factis digna.

Reperit Deus nocentem. εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν.

Quum vltio contigit improbis, quaſi diuinitus immiſſa.

Sero Iupiter diphteram inſpexit. ὁ Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας.

Senarius prouerbialis in eos, qui ſero quidem, ſed aliquando tamē pro male factis dant pœnas.

Semper virgines furiæ, ἀεὶ παρθένοι ἐριννῦς.

Prouerbium obſcurius deterret a peccando. Erinnes enim malefactorum vltrices corrumpi non queunt, quo minus pœnas ſumant de ijs, qui commeruerunt, atq; hac gratia dictæ virgines.

Mali bibunt improbitatis fecem.

Dici ſolitum, vbi pœna maleficis digna meritis contigiſſet. Darnach man ringt/darnach gelingt. Darnach werck/darnach lohn.

Sus acina depende. ἀποτίσεις χοῖρε γίγαρτα.

Quadrabat vbi puſillum commodi, magno dependitur malo. Es wird dir bekommen / wie dem Hund das graß. Es wird dir dein lieben Halß koſten. Du wirſt es noch mit der Haut bezahlen.

Placiadæ, πλακιάδαι καὶ φίλαιοι.

Plutarchus oſtendit, dici conſueuiſſe de deprehenſis adulteris & contumelioſe ſicut merentur, tractatis.

Hipparchorum tabulas, Ἱππάρχων πίναξ.

Dici conueniet, quoties haud impune ſignificabimus ſi quid peccatur.

Habet.

Quum obtigit alicui quod expetiuit, aut quo dignus eſt, Terent.

Longæ regum manus.

Quod ab Ouidio ſcriptum eſt.

An neſcis longas regibus eſſe manus?

Nimirum quod per ſuos, quibus brachiorum vice vtantur, poſſint etiam procul diſſitos affligere.

Scarabæus aquilam quærit. κάνθαρος ἀετὸν μαίεται.

Quum imbecillior atq; impotentior mali quippiā molitur, ſtruitque inſidias inimico longe potentiori.

Promeri canes.

Dici ſolitum vbi quis nouo caſu pœnas daret ijs, quos aliquando læſiſſet. Diogen.

Improbi conſilium in extremum incidit malum. ἀπήντησε κακῶ βουλὴ πρὸς ὑστατον ἄτην.

In enim qui poſteaquam diu peccarit impunè tandem in calamitatem incidit, vt pœnas omnium ſcelerum dependat. Der Krug gieng ſo lang zur bach/biß er endlich zerbrach.

Ibyci grues. αἱ Ἰβύκου γέρανοι.

Quod dici conſueuit, quoties ſceleribus nouo quodam & improuiſo caſu proditis ſceleſti pœnas dant ijs, quos læſerunt.

Dii laneos habent pedes. *Plut.*

Ænigma prouerbij indicat, Deos ad ſcelerum vltionem lente quidem procedere, ſed tamen aliquando de malefactis pœnam ſumere vel inopinato.

Oetæus genius. Οἰταῖος δαίμων.

Diogenianus inquit, hunc ferociam & arrogantiam non ſinere ultam.

Adraſtia Nemeſis. Rhamnuſia Nemeſis. Ἀδράστεια Νέμεσις.

Licebit vti, vel in eos quibus ob inſolentiam arrogantiamq; fortunæ ad commutationem minamur: vel qui à rebus florentiſſimis ad calamitoſam fortunam redacti ſunt.

Ad Deorum aures peruenit. εἰς θεῶν ὦτα ἦλθεν.

Vbi facinus aliquod clanculum patratum reſciſcitur ab ijs, qui poſſunt vel remunerari recte factum, vel punire ſecus admiſſum.

Bos laſſus fortius figit pedem.

Poteſt alluſum videri ad hoc quod iuuenes corporis agilitate præpollent: Senes in ſtataria pugna ac viribus ſuperiores ſunt. Hieron.

Euenit malo male.

Quum ſcelerato cuipiam euenit, quod omnes imprecabuntur & optabant. Vſurpabitur illud Homer.

Θεοὶ δ' ἐπιτέλειον ἐπαράς.

Expleuerunt inimici precamina Diui.

Mala

Mala malis eueniunt.

Scitum eſt illud Socratis, vt ſe quiſque præſtaret re, qualis haberi cuperet. Vnde Eurip. in Hecuba regiſsime.

Τὸν μὲν κακὸν
Κακὰ δὲ πάσχειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν.
Bonis bona euenire ſed malis mala.

Salis onus, vnde venerat, illuc abiit. ἁλῶν φόρτος ἔνθεν ἦλθεν ἐνθέδον.

In eos, qui parta tueri nequeunt. Aut in eos quibus male parta male diſpereunt. So gewunnen/ſo zerrunnen/wie es kompt/ſo fället es auch dahin.

Habet muſca ſplenem. ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα.

Simillimum illi: Et pueri naſum Rhinocerotis habent: Item illi: Ineſt & formicæ bilis.

Ductus per phratores canis. ἀγόμενος διὰ φρατέρων ὁ κύων.

Vbi quis inciderit in eos, quibus pœnas det. φρατρία *erat tertia pars cuiuſque tribus apud Athenienſes. In comitijs autem ſi quis canis incurriſſet, continuo petebatur à populo.*

Inuitus Iupiter nouit. ἄκων μὲν ὁ Ζεὺς οἶδεν.

Vbi quis pollicetur quippiam ſed inuitus. Mihi videtur recte quadraturum, vbi ſerius pœnas dant nocentes.

In tergore bouis diſcedit. ἐπὶ βύρσης ἐκαθίζετο.

Id eſt: Supplex implorat auxilia. Natum adagium à conſuetudine vernacula Scythis. Nam apud hos ſi quis forte læſus eſſet, neque ſuppeteret vlciſcendi facultas, immolato boue carnes minutim ſectas coquebat, ipſe in tergore humi ſtrato ſedebat, manibus in tergum reductis. Accedebat quicunque vellet opitulari, & carnium portio neguſtata, dextroque pede tergori impoſito pollicebatur pro viribus auxilium. Atque hoc fœdus apud Scythas ſanctiſsimum habebatur.

Ineſt & formicæ ſerpho bilis. ἔνεστι κἀν μύρμηκι κἀν σέρφῳ χολή.

Nullum eſt animal tam puſillum, neque tam inualidum, quod laceſsitum non cupiat vlciſci ſeſe.

Stultus qui patre cæſo, liberis pepercit. νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείποι.

Erit vſus adagio, quoties admonebimus, aut non prouocandos homines, aut ita conficiendos, ne in poſterum reliquiæ nos exerceant, Von böſer Art ſoll man auch keine Jungen laſſen bleiben.

Nunc dii beati. Νῦν θεοὶ μάκαρες.

Vox erat adgaudentis & adgratulantis, quoties nocentibus ſupplicium meritis dignum contigiſſet, perinde quaſi Dijs & iucundum & honeſtum ſit, vt ſcelerati dent pœnas. Da lebet Gott. Da frewen ſich die lieben Engel

Super te hæc omnia Leparge. ἀνὰ δὲ τὰ δὲ πάντα Λίπαργε.

Hemiſtichium Heroicum, dici ſolitum in eum, cui ne poſt laborem quidem exhauſtum datur reſpirare.

Anus ſimia ſero quidem. γέρων πίθηκος ἁλίσκεται μὲν μετὰ χρόνον δ' ἁλίσκεται.

Anus ſimia ſero quidem capitur, ſed tamen aliquando capitur. Vbi verſutus aliquis, qui dijs eluſerit, tandem dat pœnas.

Boliti pœnam. Βολίτου δίκην.

Dicunt vbi quis de re friuola, nihilique plectitur.

Vel capra mordeat nocentem. κἂν αἲξ δάκῃ ἄνδρα πονηρόν.

Nam capra minime alioqui mordax eſt, niſi quod improbis omnia ſunt infeſta.

Virum improbum vel mus mordeat. κἂν μῦς δάκῃ ἄνδρα πονηρόν.

Quo ſignificatum eſt quacunque ratione vindictam non deeſſe malis, ſed eos aliquo pacto meritas dare pœnas. Competit & in eos qui de re quantumuis friuola rixam mouent, ſeſeque læſos queruntur.

In me hæc cudetur faba.

Terentius in Eunucho. At enim iſthæc in me cudetur faba. Hoc eſt: In me malum hoc recidet, in me hæc vindicabitur culpa. Es wird mir vber mein halß oder Rucken gehen. Es wird vber mich außgehen.

Ob textoris erratum. ὑφάντου πλαίσματος Ὑπήτης ἐτύφθη.

Id eſt: Ob textoris erratum Hypetes vapulauit. Quumque hic peccauit, alius dependit. Qui ſit Hypetes nondum conſtat.

Æſopicus ſanguis. Αἰσώπειον αἷμα.

Delphi Æſopum quondam, nihil commeritum, interemerunt, vnde & ipſi graui peſtilentia immiſſa à Dijs puniti ſunt.

Auriculam mordicus.

Quum impotentem inimicitiam ſignificamus, impatientemque vindictæ cupiditatem, dicimus: vel auriculam illi lubens mordicus amputaſſem.

Qui prior læſit.

Homerus ei qui prior laceſſeret, minitatur vindictam hoc verſu:

Ἐπαγγέλλομαι
Ἄνδρ' ἀπαμύνεσθαι ὅτις πρότερος χαλεπήνῃ.
Denuntio
Vlturum me hominem quiſquis prior irritarit.

Sortem & vſuram perſoluere. καὶ τὸν τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον τίνειν,

Dicuntur qui ſerius quidem ſed grauius puniuntur, aut qui differunt vindictam, vt per occaſionem lædant grauius. Nam prorogatione creſcit vſura.

Deus vlciſcetur.

Quum ſignificabimus nobis in præſentia deeſſe facultatem depellendi, verum optare, vt ſuperi puniant aliquando, Homeri:

Ἐγὼ δὲ θεοὺς ἐπιβώσομαι αἰὲν ἐόντας,
Αἴκε ποθι Ζεὺς δῷσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι.
Aſt equidem immortales implorauero diuos,
Si fors Iupiter ipſe vices aliquando reponat.

Flagitiorum turpis exitus.

Quum res perperam inſtituta male cedit, conuenit Homeri:

Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα.
Haud bene ſuccedunt facta improba.

Male parta male dilabuntur.

Plautus in Pœnulo: Male partum male diſperit. [...]ius ex Næuio citat: Vbel gewunnen / vbel verſchlun[...] herkommen/ſo gehet es wider dahin.

Mala perditio. κακὴ πρόδοσις.

Vbi quis pactam mercedem non accipit, quum turp[...] conditionem.

Malis ter mala. τοῖς κακοῖς τρὶς κακά.

Hoc eſt: Dignis digna eueniunt.

Miſeram meſſem metere. πυγκήλαυσον ἐξαμᾶν θέρος.

Eſt pro malefactis luere pœnas. Vt ſementem fecer[...] Was du ſäheſt/das wirſtu einerndten. Wie du ſäheſt [...] Erndten.

Canis ſæuiens in lapidem.

In eos, qui mali ſui cauſam imputant non ipſi auct[...] culpam.

Canis peccatum ſus dependit. τὸ κυνὸς κακὸν ὗς ἀποτίνει.

Canis malum ſus dependit. Quoties pro ijs, qui peccar[...] dabit pœnas. Mancher muß entgelten/ das er nit ge[...]

Fortis in alium fortiorem incidit. ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου [...] τυχεῖν.

Dici ſolitum, vbi quis nimium fretus ſuis viribus a[...]ciſcitur à quo vincatur Zenodot.

Ne ſpina quidem vulnerabit bonos. μηδ' ἄκανθα ἀ[...]θούς.

Nemo moleſtus fuerit innocenti. Nam ſpina natura [...]libet, ſed vbique tuta eſt innocentia, vitaque integritas.

Sui cuique mores fingunt fortunam. ἦθος ἀνθρώπῳ [...] nel. Nepos.

E medio vulgo videtur ſumpta ſententia Nam pler[...]mus mala malis euenire, digna dignis, idque vulgo dictit[...] malum reperit. Atteſtatur & verſiculus prouerbialis:

Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρί τ' ἐσθλὰ καὶ δίδωσι θεός.
Viro bono fortuna ſuppeditat bona.

Fumantem naſum vrſi ne tentaueris.

Admonet non eſſe tentandos, qui poſſint nocere. Marti[...]

Rabido nec perditus ore
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi.

Vindicta tarda, ſed grauis.

Vbi qui diu multa patrauit impune, tandem in ext[...]lum adducitur, ſimulque dependit ſuperiora flagitia, [...] Homeri:

Νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀποτίσεις.
Nunc cuncta lues ſemel adglomerata.

Vitandæ potentum offenſæ.

Qui dicit formidandas diuitum & principum offenſa[...]

Χαλεπαὶ δέ τ' ἀνάκτων εἰσὶν ὁμοκλαί.
Sunt formidandæ regum offenſæque minæque.

Aratro iaculari. ἀρότρῳ ἀκοντίζειν.

Aratro iaculari dicuntur, qui quippiam incircum[...] haud proſpicientes, quid ſit impoſterum euenturum: [...] magno incommodo conantur alterum lædere.

Dulce pomũ, cũ abeſt cuſtos. γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος [...]

Quum ſignificamus impunitate malos ad peccandum [...] Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, inquit Sapiens Hebræus.

Serò molunt Deorum molæ. ὀψὲ μύλοι θεῶν ἀλέου[...]

Dici ſolitum de his, qui licet ſerius, tamen aliquand[...] malefactorum vindici Deo. Es muß ein armer Wirt [...] ein Irten borgen kan. Lang geborgt/iſt nit geſchenckt,

¶ EMBLEMA.

Iuſta vltio.

Emblema CLXXII. Andr. Alciati.

Raptabat volucres captum pede coruus in auras,
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt iſte infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! alijs qui fata parabat,
Ipſe perit, proprijsque ſuccubuitque dolis.

¶ FABVLAE.

De Equo & Ceruo.

Tenuerat equus pratum aliquando ſolus, poſtea cu[...] lud & ceruus ventitaret, & pabulum conſumeret, cup[...] vindictæ, quærit ab homine, vtrum ope ipſius adiutus, [...] cerui vlciſci poſſet? Cui reſpondit homo, poſſe, frenum [...] piat equus, & ſe conſcendi patiatur ab armato. Annuente [...]

…num abſuit, vt de ceruo ſperatas pœnas ſumere liceret, vt …e in ſeruitute deinceps viuere cogeretur.

…monet, ne cum illo tam graues inimicitias exerceamus, vt …lius cupiditate malum etiam nobis non dubitemus ac… Horatius ita explicat:

Qui pauperiem veritus, potioris
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternam qui paruo neſciat vti.

Vipera.

…pera non parere fœtus ſuos, ſed ab his perrodi traditur, quod …eſſe multi negant. Sed quæ morſus illos grauida quondam …s, accuſaſſe impietatem ſuorum fertur, & multum queſta …e immanitate ſe erga illorum. Quibus reſponderint hi: Fe…meſſe ipſi à ſe, quod ab ipſa tulerit mater. Quin etiam ſe pa…nteritum vlciſci. Traditur enim ab hac maris caput mordi…. Feram igitur, mater, ſed & vos feretis, inquit. …la ſcelerum vindictas, & delictorum ſupplicia congruentia …cet.

Seruus fugitiuus & Piſtrinum.

…gitiuum ſeruum aliquantiſper quæſitum conſpexit quodam …e dominus, quem dum inſequitur, vt traheret ad ſe, ille pœ…nu & delicti territus fugere, atque in piſtrinum, quod proxi…eſſet, ſeſe abdere. Ibi dominus ipſo inuento: Quonam, in…loco deprehendi magis idoneo potueras? …ula indicat, diuinam vltionem ſceleratos & tempore & loco …anere.

Vide Vindicta.

Vltio diuina.

¶ Poeticae Sententiae.

Vltio diuina.

Antholog. Sacr. Iacob. Bill.

Nulla Deum oblectat miſerorum pœna reorum,
Nec ſcelerum vindex ira mouet placidum.
Omnipotentis enim recta & tranquilla voluntas,
Quidquid decerni conuenit, hoc ſtatuit:
Vt nullis pateat regis cenſura querelis,
Cum iuſte accipiat debitus ordo malos.

¶ Similitudines.

…tarchi: Quemadmodum Iſchiacis medici pollicem inurunt, …um alibi doleat, alibi admouent remedium: Sic Deus nonnun…m vt patres ſanet, ſæuit in filios. *In Moral.*

…medici quibuſdam morbis occurrunt, priuſquam appareant: …Deus quædam punit, ne fiant. *In Moral.*

…ramnes quidam repente ſe condunt ſub terram, nihilominus …ſecuntur, quò tendunt: Ita numinum iræ licet occultæ, tamen …emas calamitates auferunt aliquando nocentes. *In Moral.*

…lengij: Quemadmodum dolor, quo mulier parturiens affici…am vbicunque inuenerit, detinet, nec effugiendi locus eſt: Sic …ſis hoſtes vbi ſunt, quum Deo viſum fuerit, diuinam vltionem …ntur, omniſque fugiendi adimitur poteſtas. *in Pſalm.* 48.

…lui terrificum eſt atq; horrendum, nauem videre onerariam …in freto, hinc inde à ventis impeti, agitari, ſpondaſque flucti…perui, ingemiſcere, rimiſque fatiſcere, ac ſuo modo nautarum …metu exanimatorum implorare ſubſidium: Sic etiam hor…m, imò horribilius id eſſe ſpectaculum, ſi humanis cerni poſ…ulis, cum Deus improborum corda multorum ſcelerum con… ſuo vehementi ſpiritu, in medio ipſo vanitatis atq; ambitionis …go & æſtu exagitare cœperit. *in Pſal.* 48.

¶ Fabulæ.

Dominus aſper ſeruis.

Erat cuiuſdam in ſeruos magna ſæuitia, qui neq; illis quicquam …poris indulgeret ad quietem, & victum parciſſime præberet. …dam tempore quum abeſſe ſerui illum putarent longius, que…ruturque ſecum miſerias ſuas: tum vnus ſiue temere, ſeu inſtin…quodam diuino: Non ille, inquit, huius anni fructur vindemia, …verum dixiſſe omnes comperietis. Sed dominus audierat hoc, …ceab illis non conſpectus, acceſſerat propius, atque perculerat …tiſtius animum ipſius: contemnere tamen illud, & nihilo …us durum erga ſuos ſe præbere. Cum vindemia copioſa fuiſſet, …num intra dolia conditum, recordatus dicti, ſeruum illum, qui …natus malum ſibi eſſet, poculum eluere, & muſtum afferre iu…quod diceret ſe illo inuito vindemia ſua frui velle. Hic quidem …qui domino parabat, &, Deo tamen volente, dicere debueras, inquit, here: Magnæ enim res, & mirabiles euentus celeriter exiſtunt. Abi, inquit ille, nugator, & quod iuſſus perge. His dictis, nuntiatur neſcio quid in ædibus tumultus oriri. Ille procurrens, vt rem cognoſcat & componat, de ſcalarum gradibus in feſtinatione præcipitatur, & ceruice fracta prius moritur, quam guſtaſſet vindemiæ ſuæ muſtum.

Fabula & diuinam vltionem præſto eſſe docet, & animi peruicaciam redarguit. Ariſtotelem aiunt narraſſe de Ancæo filio Parthenię ſimilem hiſtoriam. Cui deridenti ſeruum, quum poculum iam manibus teneret, ſubito nunciatum fuerit, hortum in agro, vbi tum forte eſſet, ab apro vaſtari, ibiq; illum procurrentem ictum dente apri interiiſſe: quum quidem ſeruus ante ei, fidens prædictioni ſuæ, verſum commemoraſſet qui poſtea in prouerbium abierit: πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος, vel (vt alii) κοτύλης καὶ χείλεος ἄκρου.

Aquila.

Ea auis, quam Latini aquilam vocant à colore, Græci ἀετὸν, à velocitate, homo fuiſſe aliquando perhibetur, & quidem locuples, multiſq; diuitiis abundans, ſed omnium mortalium inhumaniſſimus, & inhoſpitalitate exſecrabili. Quare irati Dii, quibus hoc ſcelus eſt inprimis inuiſum, eum in illam, quam dixi, auem conuerterunt, hoc inſuper ſupplicio addito, vt poſtquam conſenuiſſet, ita ei roſtrum incuruaretur, vt cibo ſumendo non magis idoneum, cum permitteret paſcendo vitam ſuſtentari, ipſa fœdiſſima morte, fame interiret.

Fabula hoc ait, meritis Deum pœnis hominum ſcelera vlciſci: Eſſeque, vt ait Herodotus, Μεγάλων γὰρ ἀδικημάτων καὶ μεγάλας τὰς τιμωρίας παρὰ τῶν θεῶν.

Aquila & Vulpes.

Iniit quodam tempore ſocietatem aquila cum vulpe, quæ vt vſu familiaritatis confirmaretur, etiam nidos illis vicinos habere viſum. Et aquila quidem ſuum in arbore fixit procera, ac vulpes propinquas arbuſculas occupauit. Accidit forte, vt paruulis ſuis relictis domi vulpes ad quærendum paſtum exiret: aquila, cui eo die non fuiſſet præda oblata, eſuriens vna cum pullis ſuis, arreptos catulos neceſſariæ vulpis in ſuum nidum deportat, & illis ſeſe ac ſuos exſaturat. Reuerſa paulo poſt vulpes, vbi rem geſtam cognouit, incredibili dolore affecta fuit, quumq; ſuorum interitum ferret iniquiſſime, tum hoc illam excruciabat, & in deſpectum ſe ab aquila, & vindicandæ tantæ iniuriæ nullam ſibi viam apertam eſſe. Facile enim intelligebat, celeritate illam atq; viribus longe præſtare. Fecit igitur, quod concedebatur, vt obſequeretur animo ſuo, & prope arborem aſſiſtens, maledictis, & conuitiis, non magis iam neceſſariam ſuam, ſed hoſtem capitalem inſectata, Deos ad tam indigni facinoris vltionem aduocauit. Aquila deſuper hæc ridere, & illam contemnere. Non diu autem poſt hæc, quum forte eo in loco feriæ eſſent ruſticanæ, & exta mactati pecoris adolerentur, aduolauit aquila, vt conſueuerat, ad exta, quæ dum rapit, adhæſit de fauilla ex carbonibus aliquid, quo in nidum vna cum illis delato, & forte vento exorto, materia, qua nidus congeſtus fuerat, flamma concepta, excuſſit, quumq; illa incendio diſſiparetur, delapſi ſunt & pulli aquilæ in terram, ſemiuſti, quos tum vulpes, inſpectante aquila, in ſua dumeta auferens, in magna lætitia vindictæ deuorauit.

Fabula hæc docet, perfidos & ſceleratos, quamuis iniurias & vim potentia ſua aliquantiſper defendant, numinis tamen animaduerſionem & vltionem euadere non ſolere: ſecundum Horatianum hoc:

Rarò antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

Accipiter & Luſcinia.

Inuolauerat in arborem accipiter, auras vt captaret. Ibi forte reperto nido luſciniæ, quum prehenderet iam pullos, ſuperuenit mater, & vt ſuis parcat, illum obteſtatur, per omnia diuina & humana, cum fletu miſerabili. Quid fletu opus eſt, inquit accipiter, aut precibus? pretio me citius moueris. Quodnam eſſet, rogantem, ipſa quod perſoluere poſſet: carmen accinere iubet, vt delectetur. Hoc mœſtiſſima mater ſummo ſtudio, de animo quidem triſtiſſimo, ſed ab intimis præcordiis promit. Cumq; ceſſaſſet: non mihi placuit, inquit accipiter, cantus tuus, neq; bellum carmen fuit, & arreptos pullos in conſpectu matris deuorauit. Mox ab aucupe, quem in illa inſolentia & ſuperbia inſidiantem ſibi non animaduerterat, captus, non mediocre gaudium præbuit miſeræ auiculæ, quæ plane diuinitus vindicari iniuriam ſuam poteſt.

Fabula docet, ſæuitiam potentum, inferiorum dolores ludibrio habere, neque cogitare,

Vltorem poſt caput eſſe DEVM.

Vnctio.

¶ Loci Biblici.

VNctio, pro Spiritu ſancto, 1. *Ioan.* 2. *v.* 20. 27. translatione ſumpta à conſuetudine vnctionum, quæ in lege vſurpabantur Chriſti, *Dan.* 9. *v.* 24. Spiritus ſancti, eſt, 1. *Ioan.* 2. 27.

Vnctionis